

Klaipėdos miesto naujų daugiabučių gyvenamųjų mikrorajonų rekreacinė aplinka

Jonas Abromas*^{1,2}, Vesta Sinušaitė¹, Enrika Tamošauskienė¹, Kristina Vintilaitė¹,
Evelina Jakutytė¹

¹Klaipėdos universiteto Kraštovaizdžio architektūros ir aplinkos planavimo katedra
H. Manto g. 84, LT-92294 Klaipėda. Tel. (8-46) 398830

²Kauno technologijos universiteto Architektūros ir kraštotvarkos katedra
Studentų g. 48, LT-51367 Kaunas, el. paštas jonasabromas@yahoo.com

(Gauta 2011 m. sausio mėn.; atiduota spaudai 2011 m. kovo mėn.; prieiga internete nuo 2011 m. balandžio 18 d.)

Anotacija

Straipsnyje pateikiami Klaipėdos miesto naujų daugiabučių gyvenamųjų mikrorajonų („Dragūnų“, „Žolynų“, „Dangės vingio“, „Gandrališkių“, „BIG 2“ / „Arkados“) rekreacinės aplinkos tyrimų rezultatai. Gyvenamųjų mikrorajonų aplinkos analizė ir gyventojų apklausa atlikta 2010 m. spalio – lapkričio mėnesiais. Anketinės apklausos būdu siekta išsiaiškinti gyventojų nuomonę apie esamą gyvenamųjų mikrorajonų aplinkos kokybę.

Reikšminiai žodžiai: nauji gyvenamieji mikrorajonai, rekreacinė aplinka, aplinkos kokybė.

Abstract

There is discussed the recreation environment of new blocks of flats in residential districts of Klaipėda city in this article. There were assessed the main residential districts of new blocks of flats: “Dragūnai”, “Žolynai”, “Dangės vingis”, “Gandrališkių”, “BIG 2”/ “Arkada”. The analysis of residential districts environment and the population survey were accomplished between October and November in 2010. The purpose of the survey was to ascertain the opinion of population about the quality of present residential districts environment.

Key words: new residential districts, recreation environment, quality of environment.

Įvadas

Artimiausia gyventojų rekreacinė aplinka – vietinė, kuri pasiekama neišvykstant iš gyvenamosios vietos, miestuose bei kitose gyvenvietėse dažniausiai tai privačius ar daugiabučius namus supantys žalieji traktai, poilsio erdvės. Tačiau ne tik poilsio, bet ir gyvenimo kokybę (saugumą, dvasinę būseną ir pan.) formuoja tinkamai pritaikyta ir sutvarkyta gyvenamojo mikrorajono (rajono) aplinka. Lietuvos gyvenamųjų rajonų bei miestų ateitis priklauso nuo teritorijų planavimo sistemos, kuriai daro įtakos laisvėjanti rinka ir demokratėjanti visuomenė. Gyvenamųjų mikrorajonų (kvartalų) teritorinis-erdvinis planavimas yra svarbus kuriant darnius, patrauklius miestus. Šiuo metu Lietuvoje nėra vienos koncentruotos normatyvinės gyvenamųjų kvartalų ir rajonų teritorinio erdvinio planavimo bazės (Burinskienė, Jakovlevas-Mateckis ir kt., 2003). Reglamentuojamos sąvokos ir jų apibrėžimai yra skirtinguose teisės aktuose ir neretai skirtingai interpretuojami. Dabar galiojančiose detaliųjų planų rengimo taisyklėse teritorijos apželdinimas nėra priskirtas prie privalomųjų teritorijos tvarkymo ir naudojimo režimo reikalavimų. Neprivalomi teritorijos tvarkymo ir naudojimo reglamentai dažnai neįvertinami, todėl teritorijos planuojamos nerezervuojant vietos želdynams ir infrastruktūrai. Šiandien miestų plėtra Europoje bei Lietuvoje labai intensyvi, tačiau tai aktyvina oro taršos problemas, taip pat mažėja žaliosios ir poilsio erdvės miestų centruose (Jakovlevas-Mateckis, 2003).

Naujiems gyvenamiesiems rajonams, mikrorajonams dažniausiai projektuoti pasirenkamos atokesnės erdvės miesto priemiesčiuose. Šiaurės vakarinėje Vilniaus dalyje, kalvotoje vietovėje esantis „Perkūnkiemis“ suprojektuotas stengiantis sujungti gyvenamąją artimąją žmogaus aplinką ir ją supančią aplinką. „Bajorų kalvos“ – jauki, žaluma apsupta, nauja daugiabučių namų gyvenvietė Visoriuose. Taip pat svarbūs nauji Vilniaus „Verkių slėnio“ bei „Gudelių šilo“ kvartalai. Vaizdingose žaliuose lygumose netoli Kauno kuriamas naujas gyvenamas kvartalas – „Jonučių miestelis“ išskiriantis želdinių gausa: daugiau nei trečdalis jo teritorijos skirta žalesiems plotams, laisvalaikio zonoms.

Mieste esančios poilsio teritorijos sudaro bendrą poilsio zonų grupę, kurią K. Šešelgis įvardijo kaip sistemą: mikrorajonas – gyvenamasis rajonas – miestas (Olšauskaitė Urbonienė, Baravykaitė, 2009).

Pagrindiniai Lietuvoje taikyti šios sistemos gyvenamosios teritorijos struktūriniai vienetai – tai namų grupė, gyvenamasis kvartalas, mikrorajonas ir gyvenamasis rajonas. Gyvenamasis mikrorajonas – tai magistralinių gatvių apribotas didelis kvartalas arba jų grupė su numatytam gyventojų skaičiui ir kontingentui skirtomis kasdienio aptarnavimo įstaigomis, sutelktomis į mikrorajono aptarnavimo centrą. Įrengiamos vaikų žaidimo aikštelės, sporto aikštynai, želdynai (Vanagas, 2008).

Klaipėdoje 2001 m. buvo išskirta 60 mikrorajonų (Pamario projektai, 2001). Nuo 2004 m. labai suintensyvėjo naujų daugiabučių namų statybos. Šiuo metu pastatyti ne tik pavieniai nauji daugiabučiai miesto centrinėje dalyje, Taikos prospekte, Minijos gatvėje ir kitose vietose, bet ir atskiri gyvenamųjų namų mikrorajonai. Galime išskirti šiuos pagrindinius penkis naujos statybos daugiabučių gyvenamuosius mikrorajonus: „Dragūnų“, „Žolynų“, „Dangės vingio“, „Gandrališkių“, „BIG 2“/ „Arkados“ (1 pav.). Šiame darbe „BIG 2“ ir „Arkados“ (taip pat ir „Arkados“ kvartale esantys socialinio būsto pastatai) dėl esamo išsidėstymo vienoje teritorijoje (abipus Taikos pr.) įvardijami kaip vienas gyvenamasis mikrorajonas.

Analizuojami gyvenamieji mikrorajonai išsidėstę skirtingose Klaipėdos miesto dalyse: „Dragūnai“, „Žolynai“, „Dangės vingis“ – miesto šiaurinėje, „Gandrališkės“ – centrinėje, „BIG 2“/ „Arkada“ – pietinėje dalyje.

Tyrimo tikslas – įvertinti Klaipėdos miesto naujų daugiabučių gyvenamųjų mikrorajonų rekreacinės aplinkos kokybę.

Tyrimo objektas – Klaipėdos miesto „Dragūnų“, „Žolynų“, „Dangės vingio“, „Gandrališkių“, „BIG 2“/ „Arkados“ gyvenamųjų mikrorajonų rekreacinė aplinka.

Tyrimų metodika

Klaipėdos miesto naujų daugiabučių gyvenamųjų mikrorajonų rekreacinės aplinkos analizė atlikta 2010 m. spalio – lapkričio mėn. Tuo pačiu laikotarpiu atlikta ir mikrorajonų gyventojų apklausa.

Atliekant gyvenamųjų mikrorajonų aplinkos analizę, buvo analizuojami pagrindiniai aplinkos kokybę lemiantys veiksniai:

- teritorijos užstatymas, gretimybės, funkcinės zonos;
- infrastruktūra (takai, vaikų žaidimo aikštelės, mažoji architektūra);
- teritorijos želdiniai.

Analizuojant gyvenamuosius mikrorajonus atlikta vizualinė teritorijų analizė, fotofiksacija. Želdiniai vertinti vadovaujantis LR Želdynų įstatymu (2007). Anketinės apklausos anketa sudaryta vadovaujantis A. Armaitienės parengta „Anketos sudarymo metodika“ (2001). Mikrorajonų struktūrai bei išplanavimui analizuoti naudotas rastrinis ortofotografinis žemėlapis ORT10LT (2010 m.).

Siekiant įvertinti gyventojų nuomonę apie rekreacinę aplinką, buvo sudaryta penkiolikos klausimų su pasirenkamais atsakymų variantais anoniminė anketa. Klausimai buvo sudaromi taip, kad tiktų visiems analizuojamiems mikrorajonams. Anketinės apklausos būdu siekta išsiaiškinti, kada respondentai įsikėlė į naują būstą, kas paveikė jų pasirinkimą ir koks buvo aplinkos sutvarkymo lygis. Kiti klausimai buvo apie laiką, praleidžiamą namo aplinkoje (kiek dažnai lankosi, su kuo, kokiomis veiklomis užsiima), ar tenkina kiemo erdvės dydis, saugumas, gretimybų sutvarkymas. Respondentai balų sistema vertino takų tinklą, vaikų žaidimų aikšteles, komforto įrenginius, šunų vedžiojimo aikšteles, sporto įrenginius, apšvietimą, želdinius ir jų priežiūrą, gretimybės, automobilių stovėjimo aikšteles.

Rezultatai

„Dragūnų“ gyvenamasis mikrorajonas yra šiaurinėje Klaipėdos miesto dalyje tarp „Dragūnų pulko“ poligono ir Klaipėdos miesto universitetinės ligoninės. Rytinėje pusėje teritorija ribojasi su Liepojos plentu, vakaruose – Girulių mišku. Mikrorajonas užima 10 hektarų teritorijos plotą. Kvartale buvo numatyta pastatyti šešiolika 4–9 aukštų ir du 19–24 aukštų daugiabučius namus. Šiuo metu baigta statyti 13 pastatų. 11 iš jų apgyvendinti, likusiuose dviejuose vyksta įrengimo bei apdailos darbai. Visą kvartalą planuojama užbaigti statyti 2012 m. Teritorijoje suprojektuotos antžeminės bei požeminės automobilių parkavimo aikštelės.

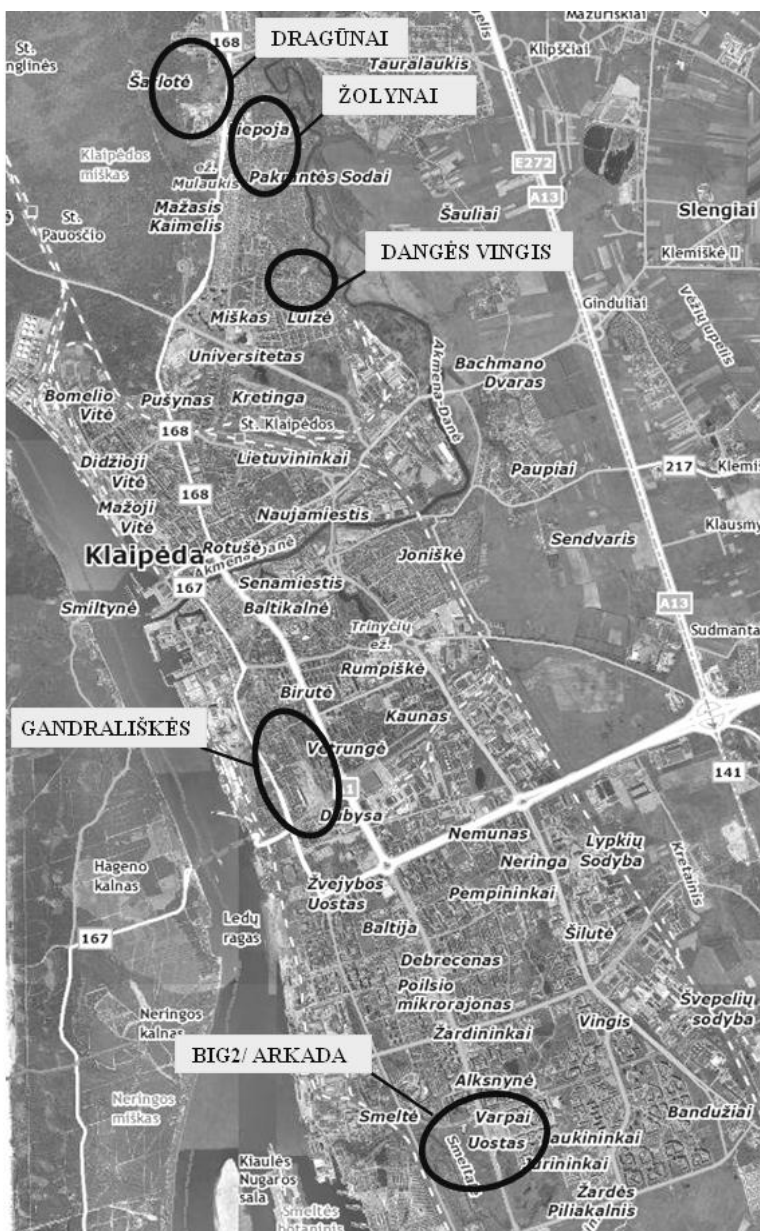
2010 m. gyvenamajame mikrorajone pradėjo veikti vaistinė, A. Navicko klinika, grožio salonas, gėlių parduotuvė ir odontologijos klinika. Greta atidarytas prekybos centras. Įrengtas takas, jungiantis kvartalą su pėsčiųjų/dviratininkų taku vedančiu nuo vasaros estrados iki Girulių. Pėsčiųjų takai grįsti trinkelėmis dangomis.

Vaikų žaidimo aikštelės įrengtos pusiau atviruose kiemeliuose. 2011 m. kvartalo pietinėje dalyje planuojama įrengti sporto aikštelės.

Tyrimo duomenimis 80 % apklausoje dalyvavusių asmenų šiame mikrorajone įsikūrė seniau nei prieš metus. Net 60 % respondentų savo namo aplinkoje lankosi keletą kartų per savaitę, laiką leidžia su šeima (50 %) ar draugais (35 %). Respondentai renkasi įvairias laiko praleidimo formas: vedžioja šunis (40 %); prižiūri vaikus (25 %); išsina pasivaikščioti (25 %).

Pagal apklausos rezultatus, prasčiausiai savo gyvenamojo rajono aplinkoje gyventojai vertina aplinkos sutvarkymą (50 % įvertino blogai). Vidutiniškai respondentai įvertino vaikų žaidimo aikštelių saugumą bei kokybę, taip pat komforto įrenginių skaičių teritorijoje. Analizuojant teritoriją pastebėta, kad nėra sporto įrenginių bei šunų vedžiojimo aikštelių. Šių objektų pageidautų ir mikrorajono gyventojai. Dauguma gyventojų (60 %) įvardina kiemą šviesiu paros metu saugią teritoriją. 60 % apklaustųjų mano, kad kieme trūksta erdvių.

„Žolynų“ gyvenamasis mikrorajonas yra Klaipėdos miesto šiaurinėje dalyje, tarp Kretingos gatvės ir Danės upės, ribojasi su „Pakrantės“ sodų bendrija.

1 pav. Naujų daugiabučių gyvenamųjų mikrorajonų išsidėstymas Klaipėdos mieste (kartografinis pagrindas ORT10LT ©Nacionalinė žemės tarnyba)

Fig. 1. New blocks of flats location in Klaipėda city (map ORT10LT ©Nacionalinė žemės tarnyba)

Mikrorajonas pastatytas 2008 m. Kvartale yra trylika 3-4 aukštų daugiabučių gyvenamųjų namų, aštuoni blokuoto tipo ir devyni atskiri individualios paskirties gyvenamieji namai. Mikrorajonas visiškai apgyvendintas. Kvartalo gretimybėse esanti Danės upė, brandžių medžių grupės teigiamai veikia kvartalo gyvenamąją aplinką. Tačiau greta teritorijos (šiaurinėje pusėje) esantys apleisti, nenaudojami ūkiniai pastatai doko estetinį vaizdą (2 pav.).

Gyvenamojo mikrorajono kiemo rekreacinių įrenginių, takų ir automobilių aikštelių būklė yra gera. Tačiau pėsčiųjų takų tinklas gana skurdus – takai veda tik pagrindinėmis kryptimis. Apšvietimo sistema nėra pritaikyta prietemoje leisti laiką vidiniuose kiemuose (išskyrus du vidinius kiemus, kur sumontuota po vieną šviestuvą). Aukštesni šviestuvai sumontuoti vienoje važiuojamosios dalies pusėje, žemesni – šalia tako, vedančio nuo automobilių aikštelės iki įėjimo į daugiabučius namus.

Teritorijos vidinis kiemas yra skirtas poilsiui. Iš trijų pusių jį riboja daugiabučių namų sienos, o iš ketvirtosios – blokuotų namų garažų sienutės. Didžioji dalis vidaus kiemo yra apželdinta veja. Vietomis pasodintos medžių eilės. Dominuoja paprastoji ir kalninė pušys (*Pinus sylvestris* L., *Pinus mugo* Turra), kazokinis kadagys (*Juniperus sabina* L.), beržas (*Betula* L.), vakarinė tuja (*Thuja occidentalis* L.). Kiemo centrinėje dalyje įrengta vaikų žaidimo aikštelė su sūpynėmis, laipiojimo įrenginiais ir smėlio dėže. Visi žaidimo aikštelės įrenginiai vienodos stilistikos, pagaminti iš medžio masyvo. Teritorija apie žaidimo aikštelę išklota betono trinkelėmis, bet po lietaus vaikų žaidimo aikštelėje kaupiasi vanduo. Kiekviename kieme yra po du suoliukus, tačiau šalia nėra šiukšliadėžių.

Betono trinkelėmis išklotos automobilių aikštelės suprojektuotos lygiagrečiai važiuojamajai kelio daliai arba yra įkomponuotos teritorijoje tarp namų. Taip pat įrengtas požeminis automobilių parkavimas. Tarp automobilių stovėjimo aikštelės ir važiuojamosios kelio dalies reikalinga užsodinti želdinių juostą.

Atlikus anketinę apklausą nustatyta, kad 50 % respondentų įsikėlė į naują būstą seniau kaip prieš dvejus metus, 25 % – ne seniau kaip prieš dvejus metus, 25 % – ne seniau kaip prieš metus. Dauguma būstą rinkosi pagal lokaciją mieste, gretimai esančią gamtinę aplinką. Kasdien laiką kieme leidžia 50 % apklaustųjų. Daugumą respondentų tenkina takų tinklo patogumas, vaikų žaidimo aikštelės, želdynų priežiūra. Vidutiniškai įvertintas kiemo apšvietimas bei gretimų teritorijų sutvarkymas.

Klausiant, kas respondentus paskatintų daugiau laiko praleisti savo gyvenamojo namo aplinkoje, dažniausiai įvardinti sporto įrenginiai, saugesnė aplinka, didesnis komforto įrenginių skaičius.

„Dangės vingio“ gyvenamasis mikrorajonas yra šiaurinėje Klaipėdos miesto dalyje, Panevėžio gatvės pabaigoje, šalia Danės upės. Kvartale buvo numatyta pastatyti tris devynių aukštų ir septynis keturių aukštų su mansardomis daugiabučius namus. Šiuo metu pabaigti statyti ir apgyvendinti du devynių aukštų pastatai, o trečias pradėtas statyti. Visą kvartalą planuojama užbaigti 2014 m.

Netoliese yra vaikų darželis, mokykla, prekybos centras. Automobilių parkavimas teritorijoje trijų tipų: požeminis, antžeminis, antžeminis su stogu. Kvartalo rytinėje dalyje įrengta vaikų žaidimo aikštelė.

Pagal anketinės apklausos rezultatus, dauguma apklaustųjų į naują būstą įsikėlė ne seniau kaip prieš vienerius arba dvejus metus. Svarbiausiais kriterijais renkantis būstą dauguma respondentų įvardijo lokaciją mieste, pastato statybinių medžiagų kokybę bei buto išplanavimą. Dauguma gyventojų laiką namo aplinkoje leidžia kasdien, dažniausiai lankosi su šeimos nariais arba su augintiniais. 65 % apklaustųjų savo kieme jaučiasi saugūs, 25 % jaučiasi saugūs tik šviesiu paros metu. Takų tinklo patogumą dauguma gyventojų įvertino vidutiniškai, neigiamai atsiliepė apie vaikų žaidimo aikštelių skaičių, kadangi ji įrengta tik viena, ir dar vėjuotoje vietoje (2 pav.). Kiemo apšvietimas ir jo įrenginiai įvertinti gerai, želdynų priežiūra ir kiekis įvertinti vidutiniškai. Gretimai esančių teritorijų sutvarkymą gyventojai įvertino blogai. Dauguma gyventojų patenkinti automobilių stovėjimo aikštelių įrengimo vieta ir automobilių parkavimo vietų skaičiumi.

Paklausus, kas paskatintų gyventojus daugiau laiko praleisti namo aplinkoje, dauguma respondentų paminėjo didesnę komforto įrenginių skaičių, sporto įrangą bei vaikų žaidimų aikšteles. Taip pat nemaža dalis respondentų pageidavo erdvesnio kiemo, šunų vedžiojimo aikštelės, kokybiškesnės želdinių sistemos bei naujų mažosios architektūros elementų.

2 pav. Gyvenamųjų mikrorajonų aplinka: a – „Gandrališkėse“; b – vaikų žaidimo aikštelė „Dangės vingio“ aplinkoje; c – vaikų žaidimo aikštelė greta „BIG2“; d – „Žolynų“ mikrorajono gretimybės (nuotr. aut. Abromas J., 2010)

Fig. 2. Environment of new blocks of flats: a – in “Gandrališkės”; b – playgrounds for kids in “Danges vingis”; c – playgrounds for kids by “BIG2”; d – adjacency of “Žolynai” (photographs by Abromas J., 2010)

„Gandrališkių“ gyvenamasis mikrorajonas yra centrinėje Klaipėdos miesto dalyje tarp Taikos prospekto, Agluonos ir Minijos gatvių. Mikrorajonas išsiskiria savo gretimybėmis: vakarinėje pusėje yra Kuršių marios, kurių panorama atsiveria jau nuo šeštojo visų namų aukšto, rytinėje pusėje prekybos ir pramogų centras „Akropolis“, šalia (vakarinėje pusėje) veikia naujoji Smiltynės perkėla. Mikrorajono statybos darbai pradėti 2004 m. ir tęsiami iki šiol. Visuose namuose yra įrengtos požeminės automobilių stovėjimo aikštelės, išskyrus gyvenamųjų namų kompleksą šiaurinėje teritorijos dalyje. Šiame komplekse (šiaurinėje „Gandrališkių“ teritorijos dalyje) įrengta dviaukštė antžeminė automobilių stovėjimo aikštelė. Ji ypatinga tuo, jog virš jos įrengtas gausiai apželdintas vidinis kiemas, jungiantis visus namus (2 pav.). Kiemas uždaras, į jį patekti galima iš namų laiptinių bei dviem pandusais. Kieme nutiesti platūs pasivaikščiavimo takai, yra vaikų žaidimams skirtos keturios zonos, visos išsidėsčiusios prie pagrindinio tako. Šių zonų įrenginiai (įvairios sūpuoklės, smėlio dėžės, laipiojimo įrenginiai) pagaminti iš medžio masyvo, vienodos stiliškos. Teritorijoje taip pat yra įrengtos poilsio zonos. Visas kiemas tolygiai apšviestas. Kieme esantys įrenginiai geros būklės, nenuiokoti. Kiemo didžiąją dalį užima žalieji plotai: veja, medžiai bei krūmai, įrengtas vienas alpinariumas. Daugiausia teritorijoje spygliuočių – dygiųjų eglių (*Picea pungens* Engelm.) bei kalninių pušų (*Pinus mugo* Turra). Eglės pasodintos pavieniui, o pušys grupelėmis, kurios panaudotos ir alpinariumui apželdinti. Taip pat kieme, lygiagrečiai takų borteliams, eilėmis susodinti gulsčiojo kaulenio (*Cotoneaster horizontalis* Decne.) krūmeliai.

Likusioje „Gandrališkių“ mikrorajono dalyje žaliųjų plotų nėra daug. Pagrindinė Kuosų gatvė iš abiejų pusių apželdinta dviem liepų eilėmis, auga keletas dygiųjų eglių. Vidinius kiemelius turi

tik penkiaaukščio gyvenamojo namo gyventojai. Visoje teritorijoje nutiesti dviračių takai. Prie „Pilsoto“ įrengta nedidelė stovėjimo aikštelė, kitur automobiliai statomi abipus Kuosų gatvės.

Pagal anketinės apklausos rezultatus, respondentai svarbiausiais kriterijais renkantis būstą įvardijo: lokaciją mieste, buto išplanavimą, kainą. Keletas respondentų paminėjo ir aplinkos sutvarkymo kokybę. Gyventojams įsikėlus į naujuosius būstus, aplinka jau buvo sutvarkyta. Dauguma respondentų patenkinti aplinkos sutvarkymo kokybe, erdviu kiemu, saugia aplinka. Gyventojai neigiamai atsiliepė apie komforto įrenginių skaičių ir sporto įrenginius. Kiemo takų tinklo patogumą, vaikų žaidimų aikštelių skaičių bei jų įrenginių kokybę ir saugumą respondentai įvertino gerai. Taip pat gerai įvertintas kiemo apšvietimas bei jo įrenginių kokybė, želdinių priežiūra bei kiekis. Gyventojus paskatintų daugiau laiko praleisti savo gyvenamojo namo aplinkoje šie aspektai: didesnis komforto įrenginių skaičius; komforto įrenginių nuo blogų oro sąlygų atsiradimas bei komforto įrenginių pritaikymas naudotis šaltuoju metų laiku. Taip pat respondentai paminėjo mažųjų architektūros formų (dekoratyvinių skulptūrų, fontanėlių) atsiradimą, sporto įrangos bei šunų vedžiojimo aikštelių įrengimą.

„BIG 2“/ „Arkados“ gyvenamasis mikrorajonas pastatyti Klaipėdos miesto pietinėje dalyje, netoli Taikos pr. ir Smiltelės gatvių sankryžos. „BIG 2“ tai daugiafunkcinis komercinis-gyvenamasis kompleksas, pradėtas statyti 2007 m., baigtas – 2009 m. Jį sudaro du 22 ir vienas 25 aukštų gyvenamosios paskirties pastatai, požeminė automobilių stovėjimo aikštelė ir prekybos centras. Greta – antras prekybos centras „BIG“, o kitoje Taikos pr. pusėje – „Arkados“ gyvenamieji namai. „Arkados“ gyvenamųjų namų kompleksą sudaro šeši po du blokuoti devynių aukštų pastatai su požeminėmis automobilių parkavimo vietomis bei du keturių ir vienas penkių aukštų sublokuoti namai su antžemine parkavimo aikšte (keturių ir penkių aukštų pastatai skirti socialiniam būstui). „Arkados“ projekte numatyti dar du blokuoti devynių aukštų pastatai, kurie dar nepastatyti.

Prie „BIG 2“ pastatų automobilių parkavimo aikštelėje įrengta maža vaikų žaidimo zona (2 pav.), tačiau vaikų žaidimo įrenginiai estetiški, nenuniokoti vandalų. Įrengti laipiojimo įrenginiai, neuždengiama smėlio dėžė, karuselė, 2 skirtingų rūšių sūpuoklės. Visi įrenginiai pakelti, išvengiant lietaus vandens apšėmimo galimybės. Želdinių rekreacinėje aplinkoje nedaug. Aplink vaikų žaidimo teritoriją pasodintos tujos atlieka techninę apsauginę bei vizualinę atskirties funkcijas. Taip pat pasodintos kelios grupės augalų: 3 kalninės pušys (*Pinus mugo* Turra), 5 kazokiniai kadagiai (*Juniperus sabina* L.) ir soliteras – putinalapis pūslenis (*Physocarpus opulifolius* L.).

Socialinio būsto aplinkoje yra viena medinės konstrukcijos supynė, kuri įrengta netinkamai, nes po ja kaupiasi lietaus vanduo. Teritorijoje komforto įrenginių mažai, o esančių dauguma – sulūžę, nebetinkantys naudotis. Pasodinti keli dekoratyviniai krūmai, kurie neprižiūrimi, negenimi.

„Arkados“ gyvenamojo mikrorajono aplinkoje suoliukų nėra. Prie kiekvieno blokuoto devynių aukštų pastato įrengta po vieną vaikų žaidimų aikštelę. Medinių konstrukcijų įrenginiai geros būklės, tačiau vienodi, nėra estetiškai patrauklūs. Prasčiausios būklės vaikų žaidimo aikštelė yra prie namo Taikos pr. 120A. Jos įrenginiai nuniokoti vandalų. Neužstatytas plotas apželdintas veja. Prie vieno įėjimo pasodinta paprastoji eglė (*Picea abies* (L.) H. Karst.). Teritorijoje eilėmis pasodintos mažalapės liepos (*Tilia cordata* Mill.).

Dauguma apklaustųjų įvardijo, kad kieme lankosi rečiau nei kartą per savaitę. 50 % respondentų teigė, kad jiems kiemo erdvės pakanka (išskyrus „BIG 2“ gyventojus), tačiau kieme jie jaučiasi saugūs tik šviesiu paros metu. Dauguma respondentų teigiamai vertino vaikų žaidimų aikštelių skaičių teritorijoje, bet net 60 % apklaustųjų mano, kad jos yra nesaugios. Mikrorajonų rekreacinėse aplinkose pasigesta šunų vedžiojimo aikštelių ir sporto įrenginių (pageidautų 95 % respondentų).

Apklausus respondentus, kas paskatintų juos praleisti daugiau laiko jų gyvenamojoje aplinkoje, visi „BIG 2“ gyventojai įvardijo erdvesnį kiemą. 78 % „Arkados“ gyventojų pageidauja didesnio komforto įrenginių skaičiaus, 44 % apklaustųjų pageidautų mažesnio triukšmo lygio, saugesnės aplinkos. Socialinių būstų gyventojai labiausiai pageidautų vaikų žaidimų aikštelių, daugiau komforto įrenginių bei jų pritaikymo naudotis šaltuoju metų laiku (1 lentelė).

1 lentelė. Gyvenamųjų mikrorajonų aplinkos vertinimas
Table 1. The assessment of residential districts environment

Vertinimo objektas	Žolynai	Dragūnai	Dangės vingis	Gandra-liškės	BIG 2	Arkada	Soc. būstas
Kiemo takų tinklo patogumas	gerai 75 %	vidut. 65 %	vidut. 45 %	gerai 65 %	vidut. 50 %	gerai 71 %	vidut. 77 %
Žaidimo aikštelių skaičius	gerai 70 %	vidut. 60 %	vidut. 50 %	gerai 65 %	gerai 100 %	gerai 86 %	vidut. 56 %
Žaidimo aikštelių įrenginių kokybė	gerai 70 %	vidut. 75 %	vidut. 60 %	gerai 65 %	gerai 75%	gerai 57 %	blogai/ vidut. 45 %
Žaidimo aikštelių įreng. saugumas	gerai 60 %	vidut. 65 %	vidut./ gerai po 40 %	gerai 65 %	vidut. 75 %	vidut./ gerai po 75 %	vidut. 56 %
Komforto įrenginių kiekis	gerai 55 %	vidut. 55 %	vidut. 50 %	blogai 50 %	vidut. 75 %	vidut. 43 %	vidut./gerai po 33 %
Komforto įrenginių kokybė	gerai 60 %	vidut. 60 %	vidut. 50 %	vidut. 50 %	vidut./gerai po 50%	vidut. 43 %	gerai 45 %
Kiemo apšvietimas	vidut. 65 %	gerai 45 %	gerai 60 %	gerai 60 %	vidut. 75 %	gerai 100 %	vidut. 67 %
Želdinių priežiūra	gerai 70 %	vidut. 50 %	vidut. 55 %	gerai 75 %	vidut. 100 %	gerai 71 %	vidut. 44 %
Želdinių kiekis teritorijoje	vidut. 50 %	vidut. 60 %	vidut. 70 %	gerai 70 %	vidut./gerai po 50 %	blogai 43 %	blogai 56 %
Gretimybių sutvarkymas	vidut. 50 %	blogai 50 %	blogai 55 %	blogai/ vidut. 40 %	vidut./gerai po 50 %	blogai 57 %	vidut. 44 %
Erdvės plotas	galėtų būti daugiau 65 %	galėtų būti daugiau 60 %	pakanka/ galėtų būti daugiau 40 %	erdvės pakanka 65 %	ankšta 50 %	ankšta 57 %	pakanka 67 %
Parkavimas	viskas tenkina 80 %	viskas tenkina 45 %	viskas tenkina 65 %	viskas tenkina 75 %	viskas tenkina 55 %	viskas tenkina 57 %	nepakanka vietų/netenk. 33 %

Rezultatų aptarimas

Atlikus penkių naujų daugiabučių gyvenamųjų mikrorajonų analizę, nustatyta, kad intensyviausiai naujų daugiabučių mikrorajonų plėtra vyksta šiaurinėje Klaipėdos dalyje. Didžiausias jų – „Dragūnai“, jame šiuo metu pastatyta 13 pastatų. Aukščiausias pastatas (34 aukštai) yra „Gandrailiškių“ teritorijoje, šis mikrorajonas pradėtas statyti anksčiausiai – 2004 m., jo statybos tęsiasi iki šiol. Taip pat aukštybinių pastatų yra „BIG 2“ (22-25 aukštai) ir „Dragūnų“ (19 aukštų) gyvenamuosiuose mikrorajonuose. Visuose analizuotuose mikrorajonuose, išskyrus socialinį būstą, įrengtos požeminės ir antžeminės automobilių stovėjimo aikštelės.

Išanalizavus gyvenamųjų mikrorajonų rekreacinę aplinką, pastebėta, kad nėra šunų vedžiojimo aikštelių ir sporto įrenginių gyventojams. Daugumoje mikrorajonų trūksta komforto įrenginių, o dekoratyvių mažosios architektūros objektų (skulptūrų, fontanų ir pan.) apskritai nėra. Nors vaikų žaidimų aikštelės įrengtos kiekviename mikrorajone, tačiau jų įrenginiai nėra pritaikyti skirtingų amžiaus grupių vaikams, dauguma įrenginių tipinės konstrukcijos. Kai kurių aikštelių įrenginiai nuniokoti vandalų („Arkados“ kvartale), o kitur po įrenginiais kaupiasi vanduo.

Remiantis anketinės apklausos rezultatais, pastebėta, jog kiemų takų tinklo patogumu labiausiai patenkinti (75 %) „Žolynų“ rajono gyventojai, o „Dragūnų“, „Dangės vingio“, „BIG 2“ ir socialinių būstų gyventojai tai vertina vidutiniškai. Didžioji dalis gyvenamųjų rajonų gyventojų vaikų žaidimų aikštelių skaičių vertina teigiamai. Komforto įrenginių, pasak respondentų, užtenka „Žolynų“ rajone, didžiausias jų stygius – „Gandrliškių“ gyventojus, labiausiai stygius jaučiamas „Arkados“ ir socialinių būstų aplinkoje. Pasak respondentų, daugiau laiko jų gyvenamojoje aplinkoje praleisti juos paskatintų didesnis komforto įrenginių skaičius (visi mikrorajonai), sporto įrenginių atsiradimas (5 mikrorajonai), erdvesnis kiemas (4 mikrorajonai), saugesnė aplinka („Žolynai“, „Dragūnai“, „Arkada“). Ekonomiškai tikslinga ir socialiniu bei architektūriniu požiūriu pageidautina gyvenamojoje teritorijoje projektuoti pagrindines pėsčiųjų alėjas. Tokios alėjos būtų pagrindinė architektūrinio kompozicinio rajono planavimo ašis (Burinskienė, Jakovlevas-Mateckis ir kt., 2003).

Kiekvieno mikrorajono prioritetai skiriasi: „Žolynų“ gyventojams svarbiausia – sporto įrenginių atsiradimas bei saugesnė aplinka, „Dragūnų“ ir „Dangės vingio“ – didesnis komforto įrenginių skaičius ir sporto įrenginių atsiradimas, „Gandrliškių“ – didesnis komforto įrenginių kiekis ir jų apsaugą nuo blogų oro sąlygų atsiradimas, „BIG 2“ – erdvesnis kiemas ir mažesnis triukšmas, „Arkada“ – didesnis komforto įrenginių skaičius ir mažesnis triukšmas, Socialinių būstų gyventojams – didesnis komforto įrenginių skaičius bei kokybiškesnės vaikų žaidimų aikštelės.

Gyvenamųjų mikrorajonų aplinkos želdiniai sudaro vieną iš svarbiausių miesto funkcinių zonų, skirtų gyventojų poilsiui, jų fizinių ir dvasinių jėgų atkūrimui. Svarbus prioritetas yra didinti miesto gyvenamųjų rajonų želdynų įsisavinimą ir suformuoti rekreacijai tinkamą aplinką. Naujai projektuojami rajonai, mikrorajonai turi įsilieti į miesto želdynų sistemą, tenkinti šiuolaikinių žmonių poreikius, būti lengvai prižiūrimi. Pagrindiniai (privalomieji) elementai miestų gyvenamųjų rajonų aplinkoje – tai ne tik želdiniai, bet ir infrastruktūra (takai, poilsio aikštelės), ir mažoji architektūra (suoliukai, šiukšliadėžės) (Juškevičius, 2003).

Išvados

1. Išanalizavus Klaipėdos miesto naujų daugiabučių namų statybą, nustatyta, kad atskirais mikrorajonais galime įvardinti: „Dragūnų“, „Žolynų“, „Dangės vingio“, „Gandrliškių“, „BIG 2“/ „Arkados“ daugiabučius namus, o intensyviausiai plėtra vyksta šiaurinėje miesto dalyje.
2. Išanalizavus gyvenamųjų mikrorajonų rekreacinę aplinką, pastebėta, kad daugumoje mikrorajonų trūksta komforto įrenginių, o dekoratyvių mažosios architektūros objektų (skulptūrų, fontanų ir pan.) apskritai nėra. Nors vaikų žaidimų aikštelės įrengtos kiekviename mikrorajone, tačiau jų įrenginiai nėra pritaikyti skirtingų amžiaus grupių vaikams, dauguma įrenginių tipiniai. Kai kurių aikštelių įrenginiai nuniokoti vandalų („Arkados“ kvartale). Taip pat kvartaluose nėra šunų vedžiojimo aikštelių, sporto įrenginių. Esamais želdiniais patenkinti tik „Gandrliškių“ gyventojai.
3. Atlikus mikrorajonų gyventojų apklausą, nustatyta, kad labiausiai gyventojai pageidauja sporto įrenginių, mažosios architektūros elementų, šunų vedžiojimo aikštelių, įvairesnių, skirtingo amžiaus grupėms pritaikytų vaikų žaidimo aikštelių.
4. Gyventojus praleisti daugiau laiko jų gyvenamojoje aplinkoje paskatintų didesnis komforto, sporto įrenginių atsiradimas (75 %), erdvesnis kiemas (60 %), saugesnė aplinka, patogesnis pasivaikščiavimo takų tinklas (45 %). „Dragūnų“, „Arkados“, socialinio būsto gyventojai pageidauja geresnio apšvietimo tamsiu paros metu, kokybiškesnės želdynų sistemos. Esamu triukšmo lygiu nepatenkinti „BIG 2“ / „Arkados“ gyvenamojo mikrorajono gyventojai.

Literatūra

1. Armaitienė A. *Anketos sudarymo metodika*. Klaipėda, 2001.
2. Bučas J. XXI a. miestai: aplinkosaugos aspektas. *Advanced Construction. Proceedings of International conference*. Kaunas, Lithuania, 2008. P. 27–42.
3. Burinskienė M., Jakovlevas-Mateckis K. ir kt. *Miestotvarka*. Vilnius, 2003.
4. Grecevičius P., Abromas J., Marčius R. Vandens telkinių ir įrenginių įtaka miestų kraštovaizdžio kokybei. *Miestų želdynų formavimas. Mokslo darbai*, 1(4). Klaipėda, 2007. P. 5–9.
5. Jakovlevas-Mateckis K. *Miesto kraštovaizdžio architektūra. II tomas. Želdiniai ir jų komponavimas. Monografija*. Vilnius, 2003.
6. Juškevičius P. *Miestų planavimas*. Vilnius, 2003.
7. Lietuvos Respublikos Želdynų įstatymas. 2007 m. birželio 28 d. Nr. X-1241, Vilnius.
8. Olšauskaitė Urbonienė R., Baravykaitė D. Miestų gyvenamųjų rajonų poilsio aplinka. *Miestų želdynų formavimas. Mokslo darbai*, 1(6). Klaipėda, 2009. P. 105–109.
9. Pamario projektai. Klaipėdos miesto gyvenamųjų rajonų schema. Klaipėda, 2001.
10. Pridotkienė L., Grecevičius P. *Rekreacinė aplinka. Rekreacinės architektūros objekto analizės ir vertinimo metodika*. Klaipėda, 2006.
11. Vanagas J. *Miesto sociologijos pagrindai*. Vilnius, 1996.
12. Vanagas J. *Urbanistikos pagrindai*. Vilnius, 2008.

The Recreation Environment of New Blocks of Flats in Residential Districts of Klaipėda City

(Received in January, 2011; Accepted in March, 2011; Available Online from 18th of April, 2011)

Summary

The construction works have been very intense since 2004 in Klaipėda. Not only the single blocks of flats, but also the separate residential districts were constructed. However, the need of people who are going to live in these flats often is not evaluated, while the environment of residential districts is being projected. According to this, the analysis of the recreation environment of new blocks of flats in residential districts of Klaipėda city was accomplished between October and November in 2010. At the same time the survey of population was also made. The purpose of this survey was to find out the opinion about the quality of the present residential districts environment. There were assessed the main residential districts of new blocks of flats: 'Dragūnai', 'Žolynai', 'Dangės vingis', 'Gandrailškės', 'BIG 2'/'Arkada'. It was noticed that there is no open place for dogs and there is no inventory of the sports, while analyzing the recreation environment of the residential districts. Also there is not enough inventory of comfort (benches, dustbins) in most of the districts. Although the playgrounds for kids are appointed in all the districts, they are not adjusted to all age groups of children. Most of this inventory is in a standard construction. The people living in these flats think the playgrounds for kids are not good quality. There are under-ground and above-ground car parking in all the districts (except the social accommodation).

It was found that the people of 'Žolynai' district (75 %) were most satisfied by the comfort of the tracks system, while the people from 'Dragūnai', 'Dangės vingis', 'BIG 2' and social accommodation evaluate it as average quality. According to respondents there is enough inventory of comfort only in 'Žolynai' district, while the biggest short-fall of that kind of inventory is in 'Gandrailškės'.

People of 'Gandrailškės' are satisfied with the quantity of flora whereas people of 'Arkada' and social accommodation are not satisfied.

The bigger amount of comfort inventory, sports inventory establishment, more open and wider field, safer environment, more comfortable track system would encourage the respondents to spend more time in their residential district.

The people of 'Dragūnai', 'Arkada' and social accommodation would prefer better lighting in late hours and better quality sprout system. People of 'BIG 2' and 'Arkada' are not satisfied with the level of present noise.